

Затверджено
рішенням вченої ради факультету

_____ (назва факультету)

прот. № 1 від 18.09.2023р.

Декан факультету _____

_____ (підпис)

_____ (П.І.Б)

Рекомендовано
на засіданні кафедри

_____ (назва кафедри)

прот. № 1 від 18.09.2023р.

Завідувач кафедри _____

_____ (підпис)

_____ (П.І.Б)

СИЛАБУС

БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

_____ (назва дисципліни)

Семестр та рік навчання _____ II семестр 2023-2024 _____

Освітній рівень (перший або другий) __ перший (бакалавр) _____

Галузь знань ____ 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Шифр та назва спеціальності

_____ «Підприємництво та торгівля » _____

Лекції та практичні заняття відповідно до розкладу <http://rasp.kart.edu.ua>

Команда викладачів:

Лектор: ____ Назаренко Ірина Леонідівна _ (кандидат економічних наук, доцент) ____

Контакти лектора:

_____ +38 (057) 730-10-96, e-mail: irina-econom@ukr.net _____

Асистент лектора: _____ - _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Контакти асистента лектора:

_____ - _____

Веб-сторінка курсу: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаткові інформаційні ресурси: <http://metod.kart.edu.ua>

STOCK EXCHANGE ACTIVITY

БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

II семестр 2023/2024 н.р.

109-П-Д20

Лекції: за розкладом 2 семестру

Аудиторія: за розкладом

Практики:

Згідно діючого розкладу занять

Команда викладачів:

Лектор:

Назаренко Ірина Леонідівна (кандидат економічних наук, доцент).

Контакти: +38 (057) 730-10-96, e-mail: irina-econom@ukr.net

Години прийому та консультації: пильнуйте за розкладом консультацій у 2 семестрі.

Розміщення кафедри: місто Харків, майдан Фейєрбаха, 7, 3 корпус, 4 поверх, 503 аудиторія.

Неможливо уявити собі сучасний світ без бірж. Саме на біржах визначаються світові ціни на нафту, газ, пшеницю та інші ресурси, а також на валюту, цінні папери тощо. Учені та практики відзначають, що біржовий ринок є найефективнішою формою організованої торгівлі, який вже існує не одну сотню років. Перші біржі виникли як результат прагнення учасників ринку удосконалити ярмаркову та оптову ринкову торгівлю, яка відбувалась виключно на регіональних рівнях. Нині біржа є однією з ключових економічних організацій, що сприяє динамічному розвитку міжнародної торгівлі.

Найбільші біржі світу, за даними World Federation of Exchanges, — Нью-Йоркська фондова біржа, NASDAQ, Токійська фондова біржа, Лондонська фондова біржа, Шанхайська фондова біржа, Euronext, Гонконзька фондова біржа, фондова біржа Торонто (TMX Group), Шеньчженьська фондова біржа і німецька Deutsche Börse. На 11 і 12 місці — фондові майданчики Індії BSE India і National Stock Exchange India.

Біржова діяльність в Україні, незважаючи на позитивну динаміку останніх періодів за багатьма показниками, що її характеризують, все ще перебуває на стадії становлення. Особливого впливу на біржову ситуацію має теперішня економічна криза, викликана нестабільною політичною ситуацією у країні. Тим не менше, станом на 2015 р. в Україні зареєстровано 555 універсальних, фондових, товарно-сировинних і агропромислових бірж, що значно більше, ніж у США та інших країнах із розвинутою ринковою економікою. Подальшому розвитку біржової та позабіржової діяльності в нашій країні заважає цілий ряд проблем, починаючи від низької ліквідності та низького рівня біржової культури в країні та закінчуючи непрозорістю біржових ринків і недосконалістю нормативного регулювання.

Отже, можна сказати, що в Україні відсутній сегмент біржового ринку, незважаючи на рекордну кількість підприємницьких організацій з назвою «біржа», який виконував би притаманні йому важливі ринкові функції.

До цього часу товарні біржі в Україні не посіли належного місця, як того вимагають нові економічні умови, що викликає необхідність переосмислення їх сутності та призначення, розроблення науково обґрунтованих пропозицій щодо формування ефективного біржового механізму, сприятливих організаційних і правових умов їх функціонування.

Попри те, що без бірж неможливе фінансово-економічне життя в сучасному світі, ставлення до них є неоднозначним.

Найбільш значними «користувачами» біржових механізмів у міжнародній господарській практиці є великі транснаціональні корпорації. Займаючи панівне положення практично на всіх ринках біржових товарів, вони використовують біржі як елемент у системі закупівель і підтримання стабільних цін на сировину.

А коли біржі слугують інтересам транснаціональних корпорацій, не на користь національним інтересам України, для збагачення вузького кола населення («спекулянтів») – тоді ми, разом із багатьма фахівцями, такими як відомий американський фінансист, інвестор Д. Богл, російський фінансист В. Ю. Катасонов та інші, говоримо про негативні наслідки діяльності біржі, які призводять до масових банкрутств, звільнення працівників, зuboжіння населення тощо.

Як зазначав ще Дж. М. Кейнс, «якщо підприємство перетворюється на бульбашку у вирі спекуляції, [а] фондовий ринок переймає манери казино, робота [капіталізму], найімовірніше, буде виконана погано».

Отже, біржа – це інструмент, який повинен слугувати реальній економіці. І коли він корисний – для формування ринкових цін на різні продукти і цінні папери, для залучення інвесторів з метою розвитку підприємств, бізнесу – тоді ми можемо говорити про виняткову роль біржі в сучасному світі, у світовій торгівлі.

Мета курсу - формування системи знань з організації і функціонування біржового ринку, як складового елемента інфраструктури ринку, технології здійснення біржових операцій та основ технічного і фундаментального аналізу.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

1. Ціннісно-сміслову компетентність (формування знань студента в області функціонування валютних, аграрних, фондових, товарно-сировинних та інших бірж, здатність розв'язувати задачі і проблеми з аналізу сучасного стану торговельно-посередницької діяльності бірж, пояснення економічного зв'язку між біржею і світовими цінами, моніторингу кон'юнктури біржового ринку, використання методик технічного та фундаментального аналізу в біржовій справі).

2. Загальнокультурну компетентність (глибокі та обґрунтовані знання економічних процесів та проблем розвитку бірж в Україні, ЄС та в світі в поєднанні зі знаннями загальноекономічного наукового характеру; знання етичних принципів ведення біржової діяльності, діяльності біржових брокерів та спекулянтів);

3. Навчально-пізнавальну компетентність (формування у студента зацікавленості з питань розвитку біржової діяльності, в Україні та в світі, застосування набутих знань на підприємстві з метою розвитку креативної складової компетентності; здатність студента формувати цілі дослідження та, з метою їх вирішення, вміння знаходити рішення у нестандартних ситуаціях, які можуть мати місце в процесі діяльності біржі, здійснення різних видів угод, біржового ціноутворення тощо);

4. Інформаційну компетентність (розвиток вмінь студента до самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору інформації про діяльність бірж. Котирування цінних паперів, валют тощо з багатьох джерел, у тому числі Інтернету; вміння швидко знаходити потрібну інформацію, необхідну для аналізу біржової діяльності; робота з комп'ютером на рівні користувача, створення РРТ-презентацій);

5. Комунікативну компетентність (розвиток у студента навичок роботи в команді шляхом участі у бізнес-кейсах, вміння презентувати власний проект та кваліфіковано вести дискусію у досліджуваній сфері);

6. Компетентність особистісного самовдосконалення (розвинення у студента якостей, необхідних для фахівця зі спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», а саме - інтелектуальної безстрашності, інформаційної грамотності, толерантності до інформаційної надмірності та невизначеності; елементи духовного й інтелектуального саморозвитку; підтримка постійного прагнення до самовдосконалення шляхом виконання нестандартних завдань).

Чому ви маєте обрати цей курс?

Якщо ви хочете стати гарним спеціалістом зі спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», вам не обійтися без знань, що таке біржа, як вона працює, які види бірж існують та технології здійснення біржових операцій, види біржових договорів, економічний механізм біржової торгівлі тощо.

Якщо ви хочете навчитися користуватися методами технічного та фундаментального аналізу, зчитувати інформацію з тикових графіків та графіків японських свічок, розуміти, як формується індекс Доу-Джонса та багато інших, виконувати розрахунки з опціонів, ф'ючерсних, форвардних та інших контрактів, відрізнити спекулянтів від інвесторів та ще багато іншого – все це ви знайдете в пропонованому курсі «Біржова діяльність».

Від здобувачів очікується: базове розуміння таких дисциплін, як економіка підприємства, економічний аналіз, фінанси, теорія ймовірностей та математична статистика, менеджмент, маркетинг.

Команда викладачів і ваші колеги будуть готові надати будь-яку допомогу з деякими з найбільш складних аспектів курсу по електронній пошті, на форумі і особисто - у робочий час.

Організація навчання

Цей курс, який вивчається з лютого по червень, дає студентам глибоке розуміння сутності біржової торгівлі та практичні рекомендації з її організаційного та методичного забезпечення.

Кількість кредитів ECTS – 4,0

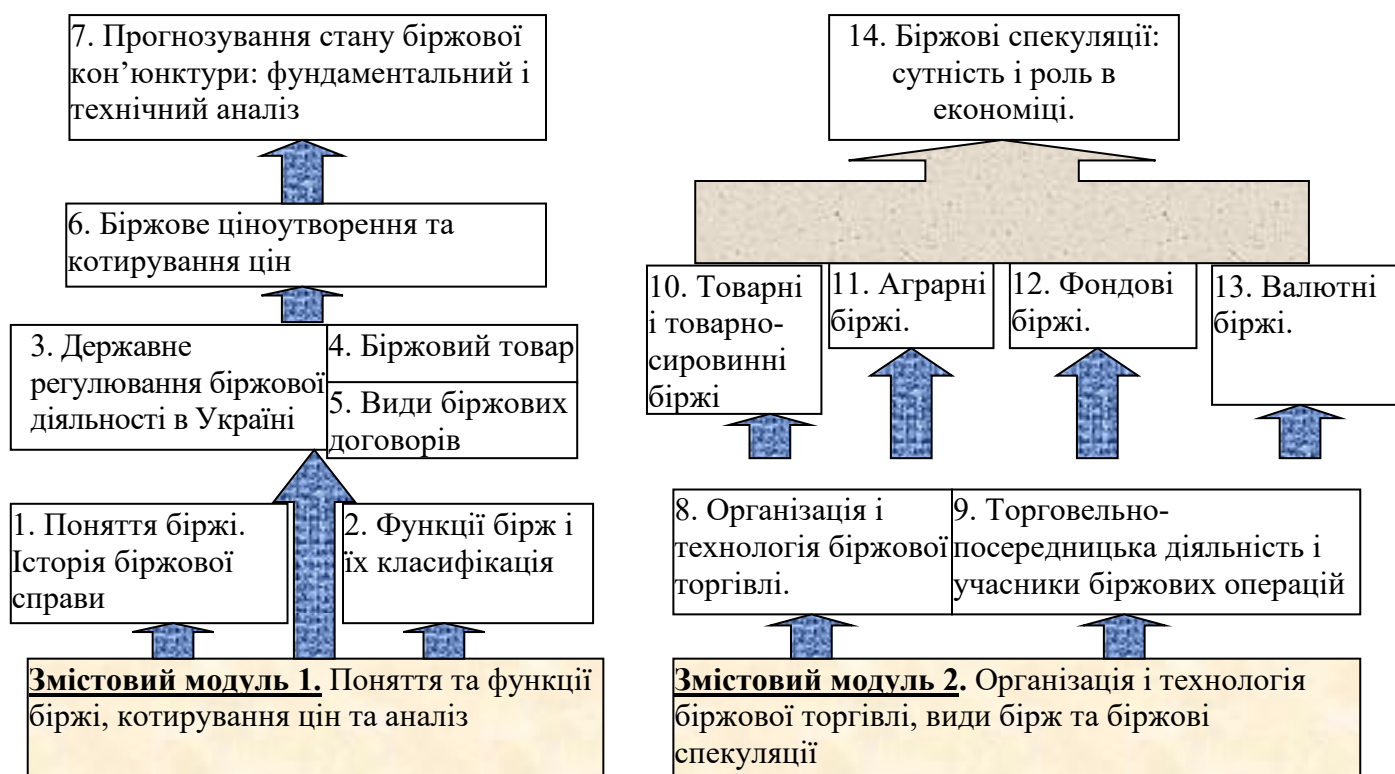
Лекції – 30 годин.

Практики – 15 годин.

Самостійна робота – 75 годин.

Курс складається з однієї лекції на тиждень і одного практичного заняття раз на 2 тижні. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та індивідуальними завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні (групові та індивідуальні) завдання в галузі біржової діяльності. Крім того, передбачається виконання та захист індивідуального розрахункового завдання з різних ситуацій у діяльності бірж.

Теми курсу

Практичні заняття курсу передбачають виконання розрахункових та інших завдань, опитування та дискусії за темами, захист рефератів (1 модуль). В кінці курсу передбачений захист індивідуального розрахункового завдання (2 модуль).

Виконання завдання супроводжується зануренням у суміжні дисципліни, що доповнюють теми, та формує у студента інформаційну та комунікативну компетентності.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу)

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання». Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку практичного заняття. Ви повинні бути готовими до дискусій та мозкових штурмів – ми хочемо знати, що ви думаєте!

Приклади питань для обговорення:

1. У чому полягає економічна роль біржі?
2. Хто є основними клієнтами бірж? Чи можливо, на вашу думку, у сучасному світі здійснювати торгівлю без бірж?
- 3 Якими нормативно-правовими актами регулюється український біржовий ринок?
- 4 Для чого потрібна стандартизація біржових товарів? Як вона виконується?
- 5 Чим ф'ючерсна угода відрізняється від форвардної?
- 6 Як формуються ціни на певні товари на біржі?
- 7 Які існують способи котирування цін?
- 8 Що таке технічний аналіз? Як обрати певний вид аналізу?
- 9 Що відображують тіковий графік, графік барів і графік японських свічок?
- 10 Чи застосовуються в Україні сучасні технології біржових торгів? Які?

Лекції та практичні заняття

Список основних лекцій курсу наведений нижче. Пильуйте за змінами у розкладі.

А. План лекцій, практичних і лабораторних занять

Тиждень	Кільк. годин	Тема лекції	Кільк. годин	Тема практичних, семінарських занять
	2	Тема 1. Поняття біржі. Історія біржової справи	1	Тема 1. Поняття біржі. Історія біржової справи
	2	Тема 2. Функції бірж і їх класифікація	1	Тема 2. Функції бірж і їх класифікація
	2	Тема 3. Державне регулювання біржової діяльності в Україні	1	Тема 3. Державне регулювання біржової діяльності в Україні
	2	Тема 4. Біржовий товар	1	Тема 4. Біржовий товар
	2	Тема 5. Види біржових договорів	1	Тема 5. Види біржових договорів
	2	Тема 6. Біржове ціноутворення та котирування цін	1	Тема 6. Біржове ціноутворення та котирування цін
	4	Тема 7. Прогнозування стану біржової кон'юнктури: фундаментальний і технічний аналіз	2	Тема 7. Прогнозування стану біржової кон'юнктури: фундаментальний і технічний аналіз
Модульний контроль 1				
	2	Тема 8. Організація і технологія біржової торгівлі.	1	Тема 8. Організація і технологія біржової торгівлі.

	4	Тема 9. Торговельно-посередницька діяльність і учасники біржових операцій	2	Тема 9. Торговельно-посередницька діяльність і учасники біржових операцій
	2	Тема 10. Товарні і товарно-сировинні біржі	1	Тема 10. Товарні і товарно-сировинні біржі
	2	Тема 11. Аграрні біржі.	1	Тема 11. Аграрні біржі.
	2	Тема 12. Фондові біржі.	1	Тема 12. Фондові біржі.
	2	Тема 13. Валютні біржі.	1	Тема 13. Валютні біржі.
	2	Тема 14. Біржові спекуляції: сутність і роль в економіці.	1	Тема 14. Біржові спекуляції: сутність і роль в економіці.
Модульний контроль 2				
Залік				

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	<u>Відмінно</u> – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	<u>Дуже добре</u> – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	<u>Добре</u> – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	<u>Задовільно</u> - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	<u>Достатньо</u> – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	<u>Незадовільно</u> – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	<u>Незадовільно</u> - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Завдання на самостійну роботу:

- Студентам пропонується обрати тему реферата (1 модуль), який він повинен захистити публічно, бажано з презентацією;
- Студентам пропонується індивідуальне розрахункове завдання (2 модуль).

Деякі теми рефератів

1. Законодавче регулювання діяльності фондового ринку в Україні.
2. Права та обов'язки членів біржі відповідно до українського законодавства.
3. Організація операційного залу
4. Особливості функціонування Української аграрної біржі.
5. Мова біржових жестів. Інформація всередині і ззовні біржі. Використання електронних засобів інформації.
6. Біржові кризи та їх вплив на фондовий ринок.
7. Біржові угоди та їх класифікація. Послідовність укладання угоди: продавець, брокер, біржа, брокер, покупець.
8. Учасники біржового ринку: емітенти цінних паперів, інвестори продавці і покупці, посередники, держава.
9. Поняття опціону, спільні риси і розбіжності опціонів і ф'ючерсних контрактів.
10. Розвиток валютної біржі в Україні (на прикладі УМВБ).

Відвідування лекцій:

За відвідування кожної лекції нараховується 2 бали. **Максимальна сума становить 16 балів за модуль.**

Практичні заняття:

Оцінюються за відповідями та ступенем залученості у дискусії (до 5 балів). **Максимальна сума становить 5 балів за кожне заняття, відповідно, 20 балів за модуль.**

Самостійна робота

Написання та захист реферату (у 1 модулі) **оцінюється у 24 бали**; виконання та захист індивідуального розрахункового завдання (у 2 модулі) **оцінюється у 24 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання (20 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється у 2 бали. **Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.**

Іспит

- Студент отримує підсумкову оцінку за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент, становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає підсумковий бал. Якщо студент отримав оцінку В чи Д і не погоджується з нею, він може скласти залік та підвищити її до А та С відповідно. Перелік питань до заліку наведено у додатку А.

Команда викладачів:

Назаренко Ірина Леонідівна (<http://euvkb.kart.edu.ua/uk-UA/prof-vuklad-sklad-ua/205-nazarenko-il-ua>) – лектор з питань інноваційного розвитку, інтелектуального бізнесу та бізнес-тренінгів в УкрДУЗТ. Отримала ступінь к.е.н. за спеціальністю 08.07.04 - «Економіка транспорту і зв'язку» в УкрДУЗТ у 2001 році.

У 2004 – 2005 рр. успішно виконала наукові дослідження по гранту Президента України на тему «Комплексна методика визначення рівня економічної безпеки, оцінки ризиків та ймовірності банкрутства підприємств» за договором №Ф8/302 – 2004 від 22.11.2004 р., №держреєстрації 0105U000900. За результатами гранта спрямовані листи Президенту України та у Міністерство економіки України.

Напрямки наукової діяльності: інноваційний розвиток підприємства, інноваційна інфраструктура регіону; інтелектуальний капітал підприємства; бізнес-планування, бізнес-моделювання; економічна безпека підприємства та залізничного транспорту; економічний

потенціал підприємства; оцінка кадрового та інноваційного потенціалу підприємства; застосування вартісної концепції управління на підприємствах залізничного транспорту та ін.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням:

<http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаток А

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З ДИСЦИПЛІНИ БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

1. Виникнення біржі, етимологія цього поняття
2. Характеристики біржової торгівлі
3. Сутність та основні риси біржі
4. Етапи еволюції біржової торгівлі
5. Функції біржі
6. Класифікація бірж: товарні, фондові та валютні біржі
7. Різновиди бірж за видами укладених угод
8. Види бірж за принципом організації
9. Види бірж за формою участі відвідувачів у торгах
10. Види бірж за рівнем спеціалізації (номенклатурою товарів)
11. Види бірж за місцем у світовій торгівлі і регіоном дії (сферою діяльності) та за організаційно-правовим положенням
12. Історія та сучасний стан біржової діяльності в Україні
13. Державне регулювання діяльності бірж в Україні

14. Органи державного регулювання біржової діяльності в Україні та їх функції
15. Форми державного управління біржовою діяльністю
16. Об'єднання бірж в асоціації. Національна асоціація бірж України (НАБУ)
17. Класифікація біржових товарів
18. Характеристики біржових товарів
19. Стандартизація біржових товарів
20. Фінансові інструменти як специфічний біржовий товар
21. Валюта як біржовий товар
22. Сутність біржових договорів (угод)
23. Основні риси та класифікація біржових угод
24. Угоди з реальним товаром: види, сутність
25. Угоди без реального товару: види, сутність
26. Основні відмінності форвардних і ф'ючерсних контрактів
27. Опціони: сутність, види
28. Принципи формування цін на біржові товари
29. Попит і пропозиція на товарному біржовому ринку
30. Чинники, які регулюють функцію пропозиції на товарній біржі залежно від

ціни

31. Чинники, які регулюють функцію попиту на товарній біржі залежно від ціни
32. Спотова та ф'ючерсна ціна активу
33. Беквардейшн, та форвардейшн: сутність, умови появи.
34. Сутність і види біржового котирування цін
35. Види котирування цін
36. Організація та правила котирування цін
37. Обов'язкові правила котирування цін
38. Методики котирування цін
39. Види цінових стратегій під час здійснення біржових операцій
40. Фундаментальний аналіз біржових цін та курсів: основні поняття
41. Застосування фундаментального аналізу на фондових ринках
42. Біржовий індекс (індекс акцій, фондовий індекс) та його функції; види біржових

індексів

43. Технічний аналіз біржових цін і курсів
44. Тіковий графік, лінійний графік, графік барів (відрізків) та японські свічки
45. Порівняння технічного та фундаментального аналізу: проблема вибору
46. Переваги та недоліки технічного аналізу
47. Переваги та недоліки фундаментального аналізу
48. Організація біржової торгівлі
49. Еволюція технологій біржової торгівлі
50. Сучасні технології біржової торгівлі
51. Специфіка вітчизняного біржового ринку
52. Сутність і види торговельно-посередницької діяльності
53. Управління біржею та учасники біржових торгів
54. Сутність поняття «товарна біржа», її функції
55. Класифікація товарних бірж
56. Характеристика товарних бірж України
57. Основні тенденції розвитку товарних бірж України та світу
58. Сутність поняття «аграрна біржа», її функції
59. Аналіз діяльності аграрних бірж України, проблеми та перспективи їх розвитку
60. Перспективи розвитку аграрних бірж України
61. Сутність понять «фондова біржа» та «фондовий ринок»
62. Класифікація фондових бірж
63. Організаційні аспекти діяльності фондових бірж, її функції

64. Роль діяльності фондових бірж в економіці країни
65. Аналіз діяльності фондових бірж України, проблеми та перспективи їх розвитку
66. Сутність понять «валюта», «валютна біржа», «валютний ринок»
67. Функції валютної біржі
68. Валютний курс: сутність, види, чинники впливу
69. Валютні операції
70. Сутність біржової спекуляції
71. Державне регулювання спекуляцій
72. Види біржових спекулянтів
73. Функції біржових спекулянтів
74. Відмінність інвестора від спекулянта
75. Інвестори проти спекулянтів: сутність книги американського фінансиста та інвестора Джона К. Богла
76. Головна місія фінансового ринку
77. Основними операціями, які здійснює фондова біржа.
78. Найбільші фондові біржі світу, їх характеристика
79. Найбільші валютні біржі світу, їх характеристика
80. Найбільші аграрні біржі світу, їх характеристика
81. Найбільші товарні біржі світу, їх характеристика
82. Етапи біржового аналізу конкретного емітента
83. Спеціалізовані органи біржі, їх функції
84. Форекс та його функції
85. Електронна біржова торгівля
86. Режим життя біржового трейдера, професійні ризики
87. Особистісні характеристики, які повинен мати трейдер
88. Пряме та непряме котирування валют
89. Характеристики біржового товару
90. Законодавча база біржової діяльності в Україні